

TÜRKİYE’NİN UKRAYNA SAVAŞI’NDA HEDGİNG STRATEJİSİ VE ÇOK YÖNLÜ DİPLOMASİSİ: AVRUPA GÜVENLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

TURKIYE’S HEDGING STRATEGY AND MULTIFACETED DIPLOMACY IN THE UKRAINE WAR: IMPLICATIONS FOR EUROPEAN SECURITY

Mahsa
MEHDİZADEHYOUSHANLOUEİ

Dr.

Öz: Rusya Federasyonu’nun 24 Şubat 2022’de Ukrayna’ya yönelik başlattığı tam ölçekli askeri işgal, Soğuk Savaş sonrası dönemde şekillenen Avrupa güvenlik mimarisinde köklü bir dönüşüme yol açmıştır. Bu savaş, yalnızca bölgesel bir çatışma olarak değil; NATO’nun caydırıcılık anlayışının yeniden yapılandığı, Avrupa Birliği’nin stratejik özerklik arayışlarının ivme kazandığı ve enerji, gıda ile tedarik zinciri güvenliğinin güvenlik kavramının ayrılmaz unsurları hâline geldiği çok boyutlu bir kırılma noktası olarak değerlendirilmektedir. Bu yeni güvenlik ortamı, büyük güç rekabetinin yoğunlaştığı bir bağlamda orta ölçekli devletlere dış politika tercihlerini yeniden şekillendirme alanı açmıştır. Bu çalışma, Türkiye’nin Rusya-Ukrayna Savaşı sürecinde benimsediği hedging stratejisini ve çok yönlü diplomatik uygulamalarını analiz ederek, bu yaklaşımın Avrupa güvenliği üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Uluslararası ilişkiler literatüründe hedging, orta güçlerin belirsizlik ortamında riskleri yönetmek ve stratejik özerkliklerini korumak amacıyla başvurdukları esnek bir dış politika modeli olarak ele alınmaktadır. Evelyn Goh ve Kuik Cheng-Chwee’nin kuramsal yaklaşımlarından hareketle çalışma, hedging’in yalnızca dengeleme ya da eklemlenmeden ibaret olmadığını, çok katmanlı bir davranış biçimi sunduğunu ileri sürmektedir. Türkiye, savaş sürecinde NATO üyesi olarak Ukrayna’nın toprak bütünlüğünü desteklemiş; savunma işbirliği ve insani yardımlara katkı sağlamıştır. Aynı zamanda Rusya ile enerji, ticaret ve diplomatik ilişkilerini sürdürerek iletişim kanallarını açık tutmştur. Montrö Boğazlar Sözleşmesi’nin dengeli uygulanması Karadeniz’de askeri tırmanmayı sınırlandırırken, İstanbul ve Antalya’da yürütülen diplomatik girişimler, tahıl koridoru anlaşması ve esir takasları Türkiye’nin arabuluculuk kapasitesini ortaya koymuştur. Sonuç olarak çalışma, Türkiye’nin çok boyutlu dış politika yaklaşımının Avrupa güvenliği açısından dengeleyici ve tamamlayıcı bir rol oynadığını savunmaktadır. Türkiye örneği, orta güçlerin büyük güç rekabeti ortamında yapıcı ve etkili aktörler olabileceğini gösteren önemli bir ampirik örnek sunmaktadır. Anahtar Kelimeler: Türkiye; Ukrayna Savaşı; Hedging Stratejisi; Çok Yönlü Diplomasi, Avrupa Güvenliği.

Abstract: The full-scale military invasion launched by the Russian Federation against Ukraine on 24 February 2022 has generated a fundamental transformation in the European security architecture established in the post-Cold War era. This war is not merely a regional conflict; rather, it represents a multidimensional turning point in which NATO’s deterrence posture has been reshaped, the European Union’s pursuit of strategic autonomy has accelerated, and energy, food, and supply chain security have become integral elements of contemporary security thinking. Within this evolving environment, intensified great power competition has also expanded the room for manoeuvre available to middle powers in recalibrating their foreign policy strategies.

This study analyses Türkiye’s hedging strategy and multidimensional diplomatic practices during the Russia-Ukraine War, with the aim of assessing their implications for European security. In the international relations literature, hedging is defined as a flexible foreign policy strategy employed by middle powers to manage uncertainty, mitigate risks, and preserve strategic autonomy. Building on the theoretical contributions of scholars such as Evelyn Goh and Kuik Cheng-Chwee, the study argues that hedging constitutes a multilayered behavioural pattern that goes beyond conventional strategies of balancing or alignment. Throughout the conflict, Türkiye has adopted a dual-track approach. As a NATO member, it has supported Ukraine’s territorial integrity and contributed to defence cooperation and humanitarian assistance. Simultaneously, it has maintained energy, trade, and diplomatic relations with Russia, thereby preserving channels of dialogue. The balanced implementation of the Montreux Straits Convention has helped to limit military escalation in the Black Sea, reinforcing Türkiye’s role in maintaining regional stability. In addition, diplomatic initiatives hosted in İstanbul and Antalya, the Black Sea grain corridor agreement, and prisoner exchange arrangements have demonstrated Türkiye’s mediation and humanitarian diplomacy capacity. The study concludes that Türkiye’s multidimensional foreign policy approach has played a complementary and balancing role in European security. Overall, the Turkish case illustrates that middle powers are not merely passive actors adapting to great power rivalry, but can also function as constructive contributors to regional and global stability. In this context, Türkiye’s position during the Ukraine War offers a valuable empirical case for assessing the applicability of hedging strategies within the European security framework.

Keywords: Türkiye; Ukraine War; Hedging Strategy; Multifaceted Diplomacy, European Security

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi/Received: 20 Ocak 2026

Kabul Tarihi/Accepted: 25 Şubat 2026

Yayın Tarihi/Publication: Haziran 2026

Künye: Mehdizadehyoushanlouei, M. (2026). “Türkiye’nin Ukrayna Savaşı’nda Hedging Stratejisi ve Çok Yönlü Diplomasisi: Avrupa Güvenliği Üzerindeki Etkileri”. *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), s. 49-76.

DOI: <https://doi.org/10.58640/asyar.1867494>

***Sorumlu Yazar/Corresponding Author**

E-Mail: mehdizademehsa@gmail.com

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

1. GİRİŞ

Rusya'nın 24 Şubat 2022'de Ukrayna'ya yönelik tam ölçekli işgali, Soğuk Savaş sonrası Avrupa güvenlik mimarisinin en ciddi kırılma noktalarından birini oluşturmuştur. Bu savaş, yalnızca bölgesel dengeleri değil, Avrupa'nın bütünleşik güvenlik anlayışını da derinden sarsmıştır. NATO'nun Doğu Avrupa'ya doğru genişleme süreci hızlanmış, Avrupa Birliği'nin stratejik özerklik arayışı yeniden canlanmış ve Karadeniz havzası, uzun bir aradan sonra tekrar jeopolitik bir rekabet alanına dönüşmüştür (Gökçe ve Çiçek, 2025, s. 585).

Savaşın doğrudan sonuçları, enerji arz güvenliğinin tehdit altına girmesi, hibrit savaş taktiklerinin (siber saldırılar, dezenformasyon, paralel güç kullanımı) yaygınlaşması ve Avrupa devletlerinin kolektif savunma kapasitesinin sorgulanması şeklinde ortaya çıkmıştır. 2025 itibarıyla savaşın devam eden etkileri, Avrupa genelinde savunma harcamalarının rekor düzeylere ulaşmasına, yeni güvenlik garantileri tartışmalarına ve AB-NATO koordinasyonunun yeniden tanımlanmasına neden olmuştur (Carnegie Endowment for International Peace, 2024). Bu süreç, kıtanın doğusunda yeniden askerî tahkimatlara ve enerji güvenliğinde tedarik çeşitlendirmesine yol açarken; aynı zamanda Avrupa güvenliğini çevreleyen aktörlerin önemini artırmıştır. Küresel güç dengelerindeki değişim, özellikle ABD-Çin rekabetinin derinleştiği ve Avrupa güvenlik mimarisinin yeniden şekillendiği bir dönemde, orta ölçekli devletlerin uluslararası sistemdeki konumlarını yeniden tanımlamalarına olanak tanımıştır. Bu çerçevede Rusya-Ukrayna savaşı, yalnızca Moskova ile Kiev arasındaki bir çatışma değil, aynı zamanda ABD, Avrupa Birliği ve Rusya arasındaki jeopolitik rekabetin en görünür yansıması haline gelmiştir. Bu çok katmanlı güç mücadelesi, orta güçlerin stratejik özerklik arayışını hızlandırmış; özellikle Türkiye gibi Avrasya'nın kesişim noktasında yer alan devletlere, denge kurma ve bölgesel istikrar üretme açısından benzersiz fırsatlar ve riskler sunmuştur. Türkiye, hem NATO üyesi olarak Batı ittifakının parçası kalmış hem de Rusya ile enerji, ticaret ve güvenlik alanlarında ilişkilerini sürdürerek çok boyutlu bir hedging stratejisi izlemiştir. Bu strateji, Ankara'nın büyük güç rekabetinde taraf olmadan etkisini artırmasına, aynı zamanda Avrupa güvenliği bağlamında arabuluculuk ve kriz yönetimi açısından özerk bir aktör konumu edinmesine imkân tanımıştır. Dolayısıyla, Rusya-Ukrayna savaşı Türkiye açısından yalnızca bir bölgesel güvenlik sorunu değil, aynı zamanda ABD-Avrupa-Rusya güç üçgeninde diplomatik manevra alanını genişleten bir stratejik test işlevi görmüştür.

Hedging stratejisi, uluslararası ilişkiler literatüründe orta güçlerin büyük güç rekabeti içinde "belirsizlik yönetimi" amacıyla başvurduğu bir güvenlik ve dış politika aracıdır. Bu strateji, tam bağımlılıktan kaçınırken bir yandan ekonomik ve diplomatik kazanımları korumayı, diğer yandan potansiyel tehditlere karşı caydırıcılık kapasitesini sürdürmeyi hedefler. (Riboua, 2025) Evelyn Goh ve Kuik Cheng-

Chwee gibi araştırmacılar, hedging'i "risklerin dengelenmesi ve fırsatların çoğaltılması" olarak tanımlar(Goh, 2006, s. 9-15). Bu yönüyle hedging, hem pragmatik hem de esnek bir stratejik davranış biçimi olup, özellikle orta güçlerin özerklik arayışını somutlaştırır.

Çok yönlü diplomasi (multi-track diplomacy) ise devletlerin farklı aktörlerle —devletler, uluslararası örgütler, özel sektör ve sivil toplum— eşzamanlı etkileşim kurarak güven, diyalog ve işbirliği ağları oluşturmasını ifade eder. Bu yaklaşım, klasik devlet merkezli diplomasi yerine, çok kanallı iletişimi (multi-track engagement) esas alarak, krizlerin yalnızca askerî değil toplumsal ve ekonomik boyutlarını da ele alır (Diamond ve McDonald, 1996, s. 3-10).Türkiye bağlamında çok yönlü diplomasi, özellikle Rusya-Ukrayna Savaşı sırasında hem NATO üyesi olarak Batı bloğuyla uyum içinde hareket etme hem de Rusya ile ekonomik ilişkilerini sürdürme becerisiyle öne çıkmıştır.

Dolayısıyla Türkiye'nin dış politika yaklaşımı, geleneksel "denge politikası" (balancing policy) kavramının ötesine geçerek hem askerî hem diplomatik hem de ekonomik araçları kapsayan karma bir stratejik davranış modeli haline gelmiştir. Bu model, Ankara'ya büyük güç rekabetinde manevra alanı kazandırırken, bölgesel krizlerde aktif arabulucu rolünü sürdürebilmesini sağlamaktadır.

Türkiye, Karadeniz'e kıyısı bulunan bir NATO üyesi olarak Ukrayna Savaşı sürecinde jeostratejik konumunu daha görünür ve etkili hâle getirmiştir. Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin sağladığı hukuki yetkiler çerçevesinde, Karadeniz'de askerî geçişleri düzenleme kapasitesine sahip tek devlet konumunda olan Türkiye, savaşın bölgesel etkilerini sınırlayan ve dengeleyen bir rol üstlenmiştir. Ankara, Ukrayna'ya Bayraktar TB2 tipi insansız hava araçları tedarik ederek sahadaki güç dengesi üzerinde etkili bir askerî destek sunarken; eş zamanlı olarak Rusya ile enerji, ticaret ve diplomatik ilişkilerini sürdürerek stratejik iletişim kanallarını açık tutmayı tercih etmiştir (Al Jazeera, 2025).

Türkiye ayrıca 2022 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Rusya-Ukrayna müzakerelerine ev sahipliği yaparak aktif bir arabuluculuk rolü üstlenmiş; aynı yıl imzalanan Tahıl Koridoru Anlaşması aracılığıyla küresel gıda güvenliğine önemli katkı sağlamıştır. Ancak söz konusu anlaşma, Rusya'nın 2023 yılında anlaşmadan çekilmesiyle sona ermiş ve 2023-2025 döneminde devam etmemiştir (Anadolu Ajansı, 2023). Buna rağmen Türkiye, savaş süreci boyunca diplomatik temaslarını sürdürmüştü; 2025 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen yeni görüşmelerle taraflar arasında yeniden diyalog zemini oluşturulmasına katkı sağlamıştır. Bu girişimler, süreklilik arz eden kurumsal bir İstanbul Sürecinden ziyade, belirli dönemlerde gerçekleştirilen arabuluculuk ve kolaylaştırıcılık faaliyetleri olarak değerlendirilmelidir.

Bu çok katmanlı ve esnek diplomatik yaklaşım, Türkiye'yi hem Batılı aktörler hem de Rusya nezdinde işlevsel bir arabulucu konumuna

taşıması; Avrupa güvenliği bağlamında Karadeniz'in istikrarını korumada önemli bir aktör hâline getirmiştir.

Bu çalışma, Türkiye'nin Ukrayna Savaşı sürecinde benimsediği hedging stratejisini ve çok yönlü diplomasi pratiklerini inceleyerek, söz konusu yaklaşımın Avrupa güvenliği üzerindeki etkilerini analitik bir çerçevede değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma; teorik çerçeve ve literatür analizi, Türkiye'nin stratejik yöneliminin incelenmesi, çok yönlü diplomasi uygulamalarının değerlendirilmesi, bu politikaların Avrupa güvenliği üzerindeki yansımaları ve genel değerlendirme bölümlerinden oluşmaktadır. Bu yapı aracılığıyla Türkiye'nin Ukrayna Savaşı'ndaki konumu, hem bölgesel hem de küresel düzeyde bütüncül bir perspektifle ele alınmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE KURAMSAL YAKLAŞIM

2.1.Hedging Stratejisi: Kavramsal Tanım ve Literatür Temeli

Hedging kavramı, başlangıçta finans alanında ortaya çıkmış olup riskten korunma anlamına gelmektedir.

Uluslararası ilişkiler literatüründe hedging, devletlerin büyük güç rekabeti ve artan belirsizlik koşullarında tam bir blok tercihinden kaçınarak, farklı aktörlerle eşzamanlı ve esnek ilişkiler kurarak güvenlik ve ekonomik çıkarlarını koruma çabasını ifade eden bir dış politika yaklaşımıdır. Hedging, klasik anlamda dengeleme (balancing) veya peşi sıra gitme (bandwagoning) stratejilerinin ötesinde, birden çok aktörle hem güvenlik hem ekonomik iş birliği kanallarını açık tutma eğilimini de içerir. Bu nedenle hedging, geleneksel güvenlik stratejilerinden farklı olarak devletlere stratejik hareket alanı sağlar ve belirsizlik dönemlerinde seçeneklerini genişletir. Hedging kavramı, 2000'li yılların başında uluslararası sistemdeki çok kutupluluğun ve ekonomik karşılıklı bağımlılığın artmasıyla birlikte, özellikle AsyaPasifik bölgesi bağlamında orta güç davranışlarını açıklamak üzere daha belirgin hale gelmiştir. Bu bağlamda devletler, stratejik özerkliklerini korumak amacıyla büyük aktörlerle hem güvenlik hem de ekonomik alanlarda ilişkilerini eş zamanlı sürdürme yolları geliştirmişlerdir. Hedging stratejisi, uluslararası ilişkiler teorileri perspektifinden hem realist hem de liberal açılımlarla ele alınabilir. Realist bakış açısı, hedging'i büyük güç rekabetinin yarattığı belirsizlikle başa çıkma ve ulusal çıkarları koruma aracı olarak değerlendirir. Liberal kuramlar ise, devletlerin ekonomiler arası bağımlılık ve çok taraflı diplomatik ağlar sayesinde esnek dış politika araçları geliştirdiklerini vurgular. Böylece hedging, teorik olarak dengelemepeşi sıra gitme ikileminin ötesinde daha karma bir dış politika davranışı modeli sunar. (Donduran, 2025, s. 51-67)

Orta güçler özelinde hedging, dış politika özerkliğinin korunmasını ve jeopolitik belirsizlik koşullarında devletlerin hem güvenlik hem ekonomik ilişkilerde esnek davranmalarını sağlayan bir strateji alternatifi olarak görülmektedir. Bu bakışla, hedging sadece askeri güvenlik dinamiklerini değil, aynı zamanda diplomasi, ticaret ve çok taraflı angajmanları da kapsayan kapsamlı bir çerçeve sunar. (Donduran, 2025, s. 64).

Evelyn Goh(2006, s. 9) hedging'i devletlerin doğrudan dengeleme, eklemlenme veya tarafsızlık gibi klasik stratejilere başvurma olanağı bulamadığı durumlarda uyguladığı, riskleri yönetmeye yönelik bir dizi stratejik hareket olarak tanımlamaktadır. Bu strateji, angajman, uluslararası ve bölgesel ilişkiler ağına dâhil olma (enmeshment), dengeleme ve mesafeli politika izleme gibi farklı araçların eş zamanlı kullanılmasını mümkün kılmaktadır. Bu yönüyle hedging, geleneksel stratejilerden-dengeleme, eklemlenme veya çevreleme-ayrılmaktadır.

Dengeleme stratejisini benimseyen bir devlet, kendisinden güçlü veya potansiyel tehdit oluşturan bir devleti dengelemek amacıyla savunma kapasitesini artırır veya benzer tehdit algısına sahip ülkelerle ittifak kurar. Eklemlenme stratejisi ise tehdit olarak algılanan ülkeye yaklaşmayı, güvenlik ve çıkarları korumayı ön plana çıkarır; burada özerklikten bir ölçüde taviz verilir(Özlük, 2017, s. 221-263). Lim ve Cooper (2015, s. 696-727) hedging'i, dengeleme ve eklemlenme stratejilerinin bir spektrum üzerinde konumlanan bir yaklaşım olarak değerlendirmiştir.

Hedging stratejisi, devletlerin farklı dış politika araçlarını aynı anda kullanabilmesini sağlayarak olası riskleri minimize etmeyi amaçlar. Bu sayede devletler, belli bir süre boyunca veya sürekli olarak herhangi bir büyük güç, bölgesel güç veya ittifak lehine taraf tutmak zorunda kalmazlar. Hedging, hem çıkarları korumanın yollarını arama hem de risklerle doğrudan karşılaşmaktan kaçınma imkânı tanır(Salman, 2017, s. 354-377). Koga (2018, s. 633-657) ise hedging'i, belirsizlik ve yüksek risk içeren durumlarda, birden fazla politika seçeneğini eş zamanlı olarak uygulayarak riskleri azaltma davranışı olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, stratejinin temel amacının riskleri minimize etmek ve çıkar çatışmalarına yol açabilecek tepkilerden kaçınmak olduğunu vurgular.

Günümüzde, dengeleme, eklemlenme veya tarafsız kalma gibi tek çizgili stratejilerden uzaklaşan devletler, hedging'i tercih etmektedir. Uluslararası sistemde güç dengelerinin değişmesi ve yeni aktörlerin yükselişi, devletleri alternatif stratejiler geliştirmeye yönlendirmektedir. Küresel güvenlik sorunları ve ekonomik bağımlılıklar, hedging'i hem büyük hem de bölgesel güçler için yaygın bir strateji hâline getirmiştir. Bu bağlamda devletler, ortak çıkarlarını riske atmadan ekonomik ve ticari ilişkilerini geliştirmeyi sürdürürken askeri kapasitesini güçlendirme yoluna gitmektedir.

Hedging stratejileri temel olarak altı ana türde sınıflandırılmaktadır:

1. Askeri dengeleme / ekonomik eklemlenme (geleneksel hedging)
2. Diplomatik dengeleme / ekonomik eklemlenme (yumuşak hedging)
3. Askeri eklemlenme / ekonomik dengeleme (ekonomik hedging)
4. Eklemlenme / diplomatik dengeleme (güvenlik hedging)
5. Ekonomik dengeleme / diplomatik eklemlenme (diplomatik hedging)
6. Askeri dengeleme / diplomatik eklemlenme (siyasi-askeri hedging) (2018, s. 645).

Hedging stratejisinin yükselmesine yol açan başlıca faktörler arasında uluslararası belirsizlik, büyük güç rekabetinin şiddetlenmesi, ekonomik karşılıklı bağımlılık ve bölgesel tehdit algıları bulunmaktadır. Bu faktörler devletleri tek bir blokla sınırlı kalmadan, farklı aktörlerle etkileşimleri sürdürmeye yönlendirmektedir(Donduran, 2025, s. 51-67).

Örneğin ekonomik ilişkileri sürdürmek, diplomatik alanı çeşitlendirmek ve arabuluculuk rollerini üstlenmek gibi araçlar, hedging stratejisinin operasyonel uygulamaları olarak literatürde tanımlanmıştır. Bu araçlar, devletlere stratejik esneklik sağlayarak belirsizlik dönemlerinde avantaj elde etme imkânı tanır(Donduran, 2025, s. 60).

Hedging, orta güç devletler açısından yalnızca bir güvenlik tercihi değil, aynı zamanda dış politika özerkliğinin sürdürülebilir bir aracıdır. Orta güçlerin, büyük güç rekabeti dönemlerinde maliyetgetiri dengesini korumaları, dış politika esnekliğini ve diplomatik çeşitliliği artırmaları için hedging stratejisi önemli bir rol oynar(Gökçe ve Çiçek, 2025, s. 583).

Bu strateji sayesinde orta güç devletler, büyük güçlerle doğrudan çatışmadan kaçınırken, aynı zamanda ekonomik ve stratejik ilişkilerden faydalanma imkânı bulurlar. Bu yaklaşım, özellikle RusyaUkrayna savaşı bağlamında Türkiye gibi ülkelerin dış politika davranışlarını analiz ederken açıklayıcı bir çerçeve sunar(Donduran, 2023, s. 5).

Salman(2017, s. 354-377)hedging stratejisinin üç temel niteliğini şu şekilde ortaya koymaktadır: Birincisi, ekonomik işbirliği çerçevesinde ekonomik büyümenin sağlanması ve rekabet gücünün artırılması; ikincisi, olası askeri çatışma ihtimalleri dikkate alınarak askeri kapasitenin güçlendirilmesi; üçüncüsü ise doğrudan tahrik edici politikalardan kaçınılmasıdır. Bu özellikler, hedging'in hem büyük güçler hem de bölgesel güçler tarafından en yaygın olarak benimsenen stratejilerden biri hâline gelmesine katkı sağlamıştır.

Devletler, karşılıklı ekonomik bağımlılık ve ortak çıkarlar nedeniyle ilişkilerini riske atmak istemediklerinden, bir yandan ekonomik ve ticari bağlarını geliştirmeyi sürdürürken, diğer yandan askeri kapasitelerini güçlendirme ve güç projeksiyonu yeteneklerini artırma yolunu tercih etmektedirler. Örneğin, Çin'in ulusal çıkarlarını koruma amacıyla izlediği politikalar, Çin ile komşuları arasındaki asimetrik güç dağılımını harekete geçirmekte ve bu durum, birçok Asya ülkesini Çin karşısında hedging stratejisi uygulamaya yönlendirmektedir(Zhao ve Qi, 2016).

Uluslararası sistemdeki belirsizlik, devletlerin gelecekteki güç dağılımını öngörememesi ve büyük güç rekabetinin artması, hedging stratejisine yönlendiren temel faktörlerdir. Ekonomik karşılıklı bağımlılık, devletleri ticaret, enerji ve yatırım ilişkilerini korumaya iterken, diplomatik alanı çeşitlendirmeye ve arabuluculuk rollerini üstlenmeye teşvik eder. Bölgesel tehdit algısı ve istikrarsızlık, devletleri yalnızca askeri dengeleme değil, aynı zamanda ekonomik ve diplomatik araçlarla riskleri yayma yollarını benimsemeye zorlar. Hedging stratejisinin operasyonel araçları arasında, ekonomik ilişkilerin sürdürülmesi, diplomatik manevra alanının çeşitlendirilmesi, arabuluculuk ve çok taraflı diplomasi rolleri bulunur. Bu araçlar, belirsizlik dönemlerinde devletlere stratejik esneklik sağlar. Orta güçler örneğin, bir büyük güçle güvenlik iş birliğini sürdürürken, diğer büyük güçle ekonomik bağlarını devam ettirerek belirsizlikten kaynaklanan riskleri minimize edebilir. Bu nedenle hedging, sadece güvenlik veya ekonomi odaklı bir strateji değil; diplomatik esneklik ve uzun vadeli özerkliği koruyan bütüncül bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

2.2. Çok Yönlü Diplomasi (Multi-Track Diplomacy): Tanımı ve Bileşenleri

Çok yönlü diplomasi (multi-track diplomacy), geleneksel devlet merkezli diplomasi anlayışını aşarak resmi olmayan aktörleri ve çok katmanlı süreçleri uluslararası ilişkilerin parçası haline getiren yenilikçi bir yaklaşımdır. Bu kavram, çatışma çözümü ve barış inşası süreçlerinde hükümetler arası etkileşimlerin ötesine geçerek toplumun çeşitli kesimlerini (sivil toplum, iş dünyası, medya vb.) dahil eder. Louise Diamond ve John McDonald tarafından geliştirilen bu model, uluslararası ilişkilerde çatışmaların yalnızca diplomatik müzakerelerle değil, toplumsal ve ekonomik boyutları da kapsayan bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasını savunur. (Diamond ve McDonald, 1996, s. 5)

Bu yaklaşım, özellikle karmaşık küresel krizlerde resmi kanalların yetersiz kaldığı durumlarda alternatif diyalog mekanizmaları sunar(McDonald, 2003).

Multi-track diplomasinin temelinde, çatışma çözümünün “tek track” (resmi diplomasi) ile sınırlı olmaması yatar. Bunun yerine, birden fazla “track” (iz) üzerinden yürütülen entegre bir sistem önerilir. Bu model, Joseph Montville'in Track I (resmi diplomasi) ve Track II (gayriresmi diplomasi) ayrımını temel alarak genişletilmiştir(

McDonald, 2003). Diamond ve McDonald(1996, s. 7) bu yapıyı dokuz bölüme genişleterek barış inşasının toplumun tüm katmanlarını kapsayan bir ağ olarak görülmesini sağlar (Nan ve Mulvihill, 2005, s. 445-462). Model, uluslararası ilişkiler teorisinde realist yaklaşımların (güç dengesi) yanı sıra liberal ve yapısalcı perspektifleri de entegre eder, çünkü hem devlet hem de sivil aktörlerin rolünü vurgular(Nan ve Mulvihill, 2005, s. 454).

Multi-track diplomacy'nin bileşenleri, aşağıdaki dokuz track olarak tanımlanır. Her track, belirli aktörler ve süreçler üzerinden barış inşasına katkı sağlar:

1. Track 1: Resmi Diplomasi – Hükümetler arası resmi müzakereler, anlaşmalar ve uluslararası kurumlar (örneğin, BM veya AB aracılığıyla). Bu track, geleneksel diplomasinin çekirdeğini oluşturur.
2. Track 2: Profesyonel Arabulucular – Akademisyenler, düşünce kuruluşları ve uzmanlar tarafından yürütülen gayriresmi diyaloglar. Bu track, resmi süreçlere destek sağlayarak fikir alışverişini kolaylaştırır.
3. Track 3: İş Dünyası – Özel sektörün ekonomik işbirliği ve yatırım yoluyla barışa katkısı. Çatışma bölgelerinde ticaret ve istihdam yaratma gibi araçlar kullanılır.
4. Track 4: Sivil Toplum Kuruluşları – STK'lar aracılığıyla taban hareketleri ve insani yardım. Bu track, yerel toplulukların katılımını artırır.
5. Track 5: Medya – Haber ve bilgi akışını yöneterek kamuoyunu şekillendirme. Medya, çatışmaların algısını değiştirerek barışa zemin hazırlar.
6. Track 6: Eğitim ve Kamuoyu – Okullar, üniversiteler ve eğitim programları üzerinden barış eğitimi. Uzun vadeli kültürel değişimi hedefler.
7. Track 7: Dini Liderler – İnanç temelli aktörlerin aracılık rolü. Dini çatışmalarda uzlaşma sağlamak için kullanılır.
8. Track 8: Fon Sağlayıcı Kuruluşlar – Bağışçılar ve finansal destekçiler. Barış projelerini finanse ederek sürdürülebilirlik sağlar.
9. Track 9: Kamu Diplomasisi ve İletişim – Halklar arası etkileşim ve kültürel değişim programları. Bu track, geniş kitlelere ulaşarak güven inşasını vurgular. (Diamond ve McDonald, 1996, s. 5)

Bu bileşenler, birbirleriyle bağlantılı bir sistem oluşturur; örneğin, Track 2'deki uzmanlar Track 1'deki resmi müzakereleri bilgilendirirken, Track 3'teki iş dünyası ekonomik istikrarı destekler(McDonald, 2012, s. 66-70). Model, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde (örneğin, Bosna veya Orta Doğu çatışmalarında) uygulanmış ve uluslararası ilişkilerde

“insan güvenliği” odaklı yaklaşımları güçlendirmiştir (Wehrenfennig, 2008, s. 64-78).

Multi-track diplomasi, uluslararası ilişkilerde çatışma çözümünün çok aktörlü doğasını yansıtır. Bu yaklaşım, geleneksel diplomasinin sınırlarını aşarak barışın sürdürülebilirliğini artırır.

3. DIŞ POLİTİKA ANALİZİ PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE

3.1. Türkiye Dış Politikasının Temel Dinamikleri

Türkiye'nin dış politikası tarihsel olarak denge, pragmatizm ve çok yönlülük ekseninde şekillenmiştir. Osmanlı'nın “denge siyaseti” geleneğinden miras kalan bu yaklaşım, Cumhuriyet döneminde bağımsızlık vurgusuyla birleşmiş ve 2000'li yıllardan itibaren küresel ölçekte stratejik özerklik arayışıyla yeniden tanımlanmıştır (Kutlay ve Öniş, 2021, s. 1093).

AK Parti döneminde Türkiye, hem Batı ile kurumsal bağlarını korumuş hem de Avrasya, Orta Doğu ve Afrika gibi bölgelerde diplomatik açılım politikaları geliştirerek çok kutuplu diplomasinin öncülerinden biri haline gelmiştir (Öniş ve Kutlay, 2025, s. 23). Rusya-Ukrayna Savaşı bağlamında Türkiye, enerji güvenliği, ticaret, turizm ve savunma alanlarındaki karşılıklı bağımlılık ilişkilerini gözetenek transaksiyonel ve çok yönlü (multi-vector) bir dış politika çizgisi benimsemiştir (Pierini, 2024).

3.1.1. Jeopolitik konumun dış politikaya etkisi

Türkiye'nin Avrasya'nın merkezindeki jeopolitik konumu, dış politikanın hem fırsatlarını hem sorumluluklarını belirleyen en önemli yapısal faktördür. Karadeniz'e hâkimiyeti, Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nden doğan yasal yetkileri ve enerji geçiş koridorlarındaki stratejik rolü, Türkiye'yi hem NATO hem de Rusya açısından vazgeçilmez bir denge aktörü haline getirmektedir (Barrinha ve Kutlay, 2023, s. 712-734).

Bu jeopolitik avantaj, Türkiye'ye krizlerde arabuluculuk kapasitesi, bölgesel istikrarı koruma gücü ve çok yönlü diplomasi yürütme yeteneği kazandırmıştır. İstanbul görüşmeleri gibi süreçler, bu kapasitenin somut kanıtlarıdır (Tol ve Ülgen, 2025). Ancak bu esnek dengeleme stratejisi, zaman zaman NATO içinde “stratejik belirsizlik” olarak yorumlansa da, Türkiye açısından bu politika ulusal çıkarları korumanın ve Avrupa güvenliğini dengelemenin rasyonel bir biçimidir.

Türkiye'nin jeopolitik konumu yalnızca risklerin değil, fırsatların da merkezindedir. Ankara, hem Batı'nın güvenlik mimarisinde hem de Avrasya'nın ekonomik entegrasyonunda köprü ve dengeleyici güç rolünü sürdürmekte; çok yönlü diplomasiyle bölgesel barış mimarisine kurumsal katkı sunmaktadır.

Türkiye'nin Avrasya'daki merkezi konumu, dış politika tercihlerinde

hem fırsatları hem de sorumlulukları şekillendiren kritik bir faktördür. Karadeniz'e hâkimiyet, Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nden kaynaklanan yasal yetkiler ve enerji geçiş koridorlarındaki stratejik rol, Türkiye'yi hem bölgesel hem de küresel aktörler açısından vazgeçilmez bir aktör hâline getirmektedir. Bu coğrafi avantaj, Ankara'ya yalnızca krizlerde arabuluculuk ve diplomatik girişim kapasitesi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda enerji güvenliği, ticaret yollarının kontrolü ve bölgesel ekonomik işbirlikleri üzerinde belirleyici bir etki yaratır. Enerji koridorları ve uluslararası transit hatlar üzerindeki konumu, Türkiye'nin enerji arz güvenliğine doğrudan katkı sağlarken, bölgesel güçlerle ilişkilerde stratejik pazarlık ve işbirliği alanları da oluşturur. Dolayısıyla Ankara, jeopolitik avantajlarını kullanarak hem bölgesel istikrarı destekleyen hem de ulusal çıkarlarını güvence altına alan çok boyutlu ve proaktif bir dış politika alanı inşa etmektedir.

4.UKRAYNA SAVAŞI VE AVRUPA GÜVENLİĞİNE ETKİLERİ

4.1.Savaşın Başlaması ve Gelişimi

24 Şubat 2022'de Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'ya yönelik başlattığı geniş çaplı işgal, uluslararası sistemin Soğuk Savaş sonrası inşa ettiği güvenlik düzenine meydan okuma niteliğindedir. Kremlin yönetimi bu operasyonu “demilitarizasyon” ve “denazifikasyon” gibi kavramlarla gerekçelendirse de, (Putin, 2022) bu söylemler esasen jeopolitik bir revizyonizmin ideolojik kılıfı olarak değerlendirilmelidir.

Rusya'nın motivasyonları, güvenlik ikilemi çerçevesinde açıklanabilir: NATO'nun doğuya genişlemesi Moskova tarafından çevrenleme tehdidi olarak algılanmış; bu da klasik realizmin öngördüğü şekilde saldırgan bir güvenlik refleksine dönüşmüştür(Hill ve Stent, 2022, s. 108-122).

Ancak işgal yalnızca güvenlik kaygılarıyla değil, aynı zamanda jeoekonomik ve normatif hedeflerle de ilişkilidir. Ukrayna, zengin tarım arazileri, nadir toprak elementleri ve Karadeniz'e erişimi nedeniyle Avrasya güç dengesinde stratejik bir “jeoekonomik düğüm” noktasıdır(Institute for the Study of War, 2025-2026). Donbas bölgesindeki sanayi altyapısı ve enerji rezervleri, Rusya'nın bölgesel güç projeksiyonu için kritik öneme sahiptir.

2026 başı itibarıyla savaş yıpratma aşamasına evrilmiştir. Rus ordusu, doğu ve güney cephelerinde kısmi kazanımlar elde etse de, stratejik hedeflerine ulaşamamış; Kiev'in düşürülmesi senaryosu başarısız olmuştur(Institute for the Study of War, 2026). Bu durum, askeri gücün siyasi hedeflerle orantısız kullanımı sorununu bir kez daha gündeme getirmiştir.

4.2.Savaşın Uluslararası Hukuk ve Normatif Düzen Üzerindeki Etkisi

İşgal, uluslararası hukukun temel normlarından biri olan güç

kullanma yasağını (BM Şartı, md. 2/4) açık biçimde ihlal etmiştir(United Nations General Assembly, 2022). Bu eylem, II. Dünya Savaşı sonrası oluşturulan norm temelli liberal uluslararası düzenin en ciddi sınamalarından biri olarak değerlendirilmektedir.

2014'te Kırım'ın ilhakıyla başlayan egemenlik ihlalleri, 2022'de tam ölçekli saldırıya dönüşerek devletlerin toprak bütünlüğü ilkesini aşındırmıştır. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin (ICC) savaş suçlarına ilişkin soruşturmaları(International (Criminal Court, 2023-2025) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) Ukraine and the Netherlands and Russia kararları, (European Court of Human Rights, 2024-2025) Rusya'nın sistematik ihlallerini belgeleyerek uluslararası adalet mekanizmalarının sınırlarını gözler önüne sermiştir.

Bu normatif erozyonun Avrupa güvenlik mimarisi açısından üç temel sonucu olmuştur:

1. Normatif caydırıcılığın zayıflaması: Uluslararası hukuk ihlallerine yönelik tepkiler, caydırıcılığın sürdürülebilirliğini sorgulatmıştır.
2. Kolektif güvenliğin yeniden tanımlanması: “Bölünmez güvenlik” ilkesi, artık “değer temelli dayanışma” ile birlikte ele alınmaktadır.
3. Yeni güvenlik doktrinlerinin ortaya çıkışı: Enerji, siber güvenlik ve dezenformasyon gibi alanlar, klasik güvenlik tanımının kapsamına dâhil edilmiştir.

4.3. NATO ve AB'nin Tepkisi

NATO, işgali uluslararası hukukun ağır ihlali olarak nitelendirmiş ve 1990'lardan bu yana ilk kez kolektif savunma önceliğini yeniden gündeme taşımıştır(NATO, 2022). NSATU (NATO Security Assistance and Training for Ukraine) mekanizması çerçevesinde oluşturulan lojistik ağ, Ukrayna ordusuna sistematik destek sağlamıştır(NATO, 2025). 2026 itibarıyla ittifak, Doğu Avrupa'da yüksek hazır kuvvetler bulundurmakta ve caydırıcılığı “ileri konuşlanma” modeli üzerinden sürdürmektedir.

Bu askeri yeniden yapılanma, NATO'nun stratejik konseptinin yeniden tanımlanmasına yol açmış; Rusya artık “en doğrudan ve en önemli tehdit” olarak tanımlanmıştır(NATO, 2023-2024). Bu süreçte, Türkiye'nin Karadeniz güvenliği konusundaki pozisyonu ve Montrö Sözleşmesi'ni titizlikle uygulaması, NATO içinde dengeleyici bir unsur olarak dikkat çekmiştir.

AB, savaşın başlamasından bu yana çok sayıda yaptırım paketi uygulamıştır(European Council, 2025). Bu yaptırımlar, Rusya'nın finans sistemine erişimini kısıtlamış, enerji gelirlerini azaltmış ve gölge filoların (“shadow fleet”) takibini artırmıştır(European Council, 2025). Enerji yaptırımları, Avrupa'nın stratejik enerji bağımlılığını kökten değiştirmiştir.

AB'nin Ukrayna'ya verdiği toplam destek önemli miktarda olup; bu destek sadece mali değil, aynı zamanda kurumsal kapasite inşası ve yeniden yapılanma fonları üzerinden de sağlanmaktadır(European Commission, 2025). REPOWEREU girişimi, Avrupa enerji güvenliğinde “direnç temelli dönüşüm” modelinin temelini oluşturmuş, fosil yakıt bağımlılığını azaltmıştır.

Bu gelişmeler, Avrupa'nın güvenlik stratejisinde üç boyutlu bir dönüşümü temsil etmektedir:

-Barış temettüsü” döneminden savunma temettüsü dönemine geçiş,

-Stratejik özerklik arayışının hızlanması,

-NATO-AB koordinasyonunun kurumsallaşması.

4.4. Avrupa Güvenlik Paradigmasındaki Yapısal Dönüşüm

Savaş, Avrupa güvenlik mimarisinde uzun vadeli bir paradigmatik kaymaya yol açmıştır. Artık güvenlik yalnızca askeri değil; enerji, tedarik zinciri, dijital altyapı ve dezenformasyon boyutlarını da kapsayan kapsamlı güvenlik (comprehensive security) anlayışıyla ele alınmaktadır(European Defence Agency, 2025).

Avrupa Savunma Ajansı'nın Coordinated Annual Review on Defence (CARD) raporları, üye devletlerin savunma harcamalarında artış kaydettiğini göstermektedir. Bu eğilim, Avrupa'nın “otonom stratejik kapasite” arayışının somut göstergesidir.

Rusya'nın 22 Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgali, uluslararası güvenlik düzeninde belirgin bir kırılmaya yol açmıştır. Saldırının ardından AB ve NATO üye devletleri, Ukrayna'ya desteklerini açıkça ortaya koymuş, çoğu ülke diplomatik, mali ve askeri yardımlarla sürece müdahil olmuştur. NATO, kıtanın ana savunucusu konumunda olmasına rağmen, Ukrayna'nın üye olmaması ve ABD'nin önceki yönetimlerinin “Önce Amerika” yaklaşımı nedeniyle kolektif savunma mekanizmasını tam anlamıyla uygulayamamıştır(Martill, 2024) Öte yandan, AB sürecin başından itibaren artan bir aktör olarak öne çıkmış, Ukrayna'ya mali yardımlar, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve Rusya'ya yaptırımlar yoluyla stratejik destek sağlamıştır.

AB'nin süreci yönetme biçimi eleştirilere de konu olmuştur. Bazı yorumlar, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in endişelerinin yeterince dikkate alınmadığını ve bunun krizi derinleştirdiğini vurgulamaktadır. Ukrayna'daki Rus azınlığın kendi dilini kullanma ve ana dilde eğitim haklarının kısıtlanması gibi meseleler, Rusya'nın saldırısının sebeplerinden biri olarak gösterilmiştir. Bu bağlamda AB, azınlık haklarını yeterince gözetmediği için eleştirilmiştir. (Evans, 2025)

Ayrıca, Rusya'nın Ukrayna ve Gürcistan'a yönelik saldırılarının ardında, NATO'nün 2008 Bükreş Bildirgesi'nde her iki ülkenin gelecekte NATO üyesi olabileceğini belirtmesi gibi jeopolitik gerekçeler de yer almaktadır (Taylor, 2024).

Savaşın başında NATO, Ukrayna'ya doğrudan askeri müdahale etmese de Doğu Avrupa'daki varlığını güçlendirmiş, askeri ve savunma yardımlarını artırmıştır. Ukrayna'ya sağlanan askeri yardımların %99'u NATO üye ülkelerinden gelmiş; silah, mühimmat, eğitim, tıbbi malzeme ve sivil destekler sağlanmıştır. 955 milyon avro tutarındaki silah dışındaki yardımlar ve 50 milyar avrodan fazla uzun vadeli güvenlik desteği, NATO'nün desteğinin büyüklüğünü göstermektedir. NATO ayrıca, Ukrayna'yı gelecekteki üyeliğe hazırlamak için uzun vadeli planlar yürütmektedir. (Taylor, 2024)

AB, Rusya'nın saldırısından hemen sonra, 23 Şubat 2022'de ilk yaptırım paketini açıklamış ve ekonomik yaptırımların kapsamını hızla genişletmiştir. Paket kapsamında Rusya'daki siyasi aktörlere yaptırımlar uygulanmış, Donetsk ve Luhansk bölgelerine ekonomik kısıtlamalar getirilmiş ve dondurulmuş Rus varlıklarının ana tutarını değil, bu varlıklardan elde edilen faiz ve diğer finansal gelirleri Ukrayna'nın desteklenmesi amacıyla kullanma kararı almıştır. Zaman içinde yaptırımlar ekonomik, finansal, enerji, ulaşım, savunma, teknoloji ve ticari alanları kapsayacak şekilde genişletilmiş, AB başta olmak üzere Batılı ülkelerde dondurulan Rus devlet varlıklarının toplamı yaklaşık 300 milyar dolar olup, bunun 210-260 milyar avroluk kısmı AB içinde bulunmaktadır. Dondurulan Rus varlıklarından elde edilen faiz gelirleri, G7 tarafından Ukrayna'ya sağlanması planlanan yaklaşık 50 milyar dolarlık kredi paketinin finansmanında teminat ve gelir kaynağı olarak kullanılmaktadır. Fonların büyük bölümünün savunma ve askeri destek amacıyla, daha sınırlı bir kısmının ise enerji altyapısının onarımı gibi alanlara ayrılması öngörülmüştür. (Ciaramella ve Green, 2025)

AB ve NATO, savaş sürecinde birbirini tamamlayıcı roller üstlenmiş, paralel ve koordineli bir strateji izlemişlerdir. AB, NATO'nun sağlayamayacağı insani yardım ve yaptırımları sağlarken, NATO ise savunma ve caydırıcılık kapasitesini sunmuştur. Ocak 2023'te imzalanan üçüncü AB-NATO Bildirgesi, Ukrayna-Rusya çerçevesinde transatlantik dayanışmayı güçlendirmiştir. Ancak bazı durumlarda paralel hareket yerine, iş birliğinin daha koordineli yürütülmesi gerektiği gözlemlenmiştir. (Bal, 2024)

Ukrayna, kendi güvenliği ve bağımsızlığını garanti altına almak için hem AB hem NATO üyeliği talep etmektedir. Ancak savaş devam ederken bu üyeliklerin gerçekleşmesi mümkün görünmemektedir.

Savaşın ilk dönemlerinde Ukrayna'nın AB üyeliği fikri Fransa gibi genişleme şüphecisi ülkeler tarafından temkinli karşılanmıştır. AB, üyeliği uzun vadeli bir güvenlik garantisi olarak görmekte, NATO

dışında Ukrayna'nın savunulmasına yönelik riskleri ele almaktan kaçınmaktadır. NATO üyeliği veya Rusya ile barış gibi belirsiz senaryolar, sürecin karmaşıklığını artırmaktadır. Ukrayna'da kamuoyu, AB ve NATO üyeliğini egemenliklerinin teminatı olarak görürken, Avrupa'daki görüşler zamanlama ve güvenlik riskleri açısından daha temkinlidir. (Simön, 2022)

Her AB üye ülkesi Rusya-Ukrayna savaşına aynı şekilde tepki göstermemiştir.

Örneğin Macaristan, diğer üye ülkelerden farklı bir yaklaşım benimsemiş, savaş başladıktan sonra birlik mesajı vermesine rağmen AB'nin yaptırım paketlerine her zaman en son destek vermiştir. Ayrıca Macaristan'daki hükümet kontrolündeki medya, Rusya yanlısı bir tutum sergilemeye devam etmiştir(Zsirös, 2025).

4.5. Rusya-Ukrayna Savaşının Küresel Etkileri:

Savaş, küresel enerji piyasalarının yapısal dönüşümünü tetiklemiştir. Rus gazının Avrupa'ya akışının kesilmesi, enerji fiyatlarını rekor seviyelere taşımış; REPOWER EU çerçevesinde LNG altyapısı, yenilenebilir enerji yatırımları ve enerji çeşitlendirme politikaları hız kazanmıştır(International Energy Agency, 2025-2026).

Türkiye bu süreçte enerji geçiş koridoru olarak stratejik bir pozisyon edinmiştir. TürkAkım, TANAP ve Karadeniz doğal gazı projeleri sayesinde Türkiye, Avrupa'nın enerji arz güvenliğinde dengeleyici haline gelmiştir Bu konum, Türkiye'ye hem bölgesel nüfuz hem de diplomatik esneklik sağlamıştır.

4.5.1.Gıda güvenliği ve küresel tedarik zincirleri

Ukrayna ve Rusya'nın küresel tahıl ihracatındaki payı (%30'a yakın) nedeniyle savaşın ilk yılında gıda fiyatları dramatik biçimde artmıştır.Karadeniz Tahıl Girişimi (2022-2023), Türkiye ve Birleşmiş Milletler'in öncülüğünde küresel gıda arzının sürekliliğini geçici de olsa sağlamıştır. Türkiye'nin 2022-2023 döneminde oynadığı arabuluculuk rolü, "yapıcı güç" (constructive power) kavramının somut bir tezahürü olarak değerlendirilmiştir(World Food Programme, 2025).

4.5.2. Küresel güç dengeleri ve jeopolitik yeniden yapılanma

Savaş, uluslararası sistemin kutuplaşma eğilimini hızlandırmış; Rusya-Çin yakınlaşması, BRICS'in genişlemesi ve küresel Güney'in özerklik arayışları yeni jeopolitik hatlar oluşturmuştur. Batı ittifakı, ekonomik bağımlılıklarını azaltmak amacıyla "de-risking" stratejisini benimserken; Türkiye, NATO üyeliğini koruyarak aynı zamanda Avrasya ve Orta Doğu aktörleriyle ilişkilerini sürdürmüş, bu yönüyle çok yönlü dengeleme (hedging) politikasının örneklerinden birini sergilemiştir.

Bu dinamikler, Türkiye'yi Avrupa güvenlik denkleminin sadece çevresel değil, yapısal bir unsuru haline getirmiştir.

5. TÜRKİYE'NİN UKRAYNA SAVAŞI'NDA UYGULADIĞI HEDGING STRATEJİSİ VE ÇOK YÖNLÜ DİPLOMASİ

5.1. NATO Üyeliği ve Batı İttifakı Bağlılığı

Türkiye, 1952'den bu yana NATO üyesi olarak Batı güvenlik mimarisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ukrayna Savaşı sürecinde Ankara, Rusya'nın işgalini uluslararası hukukun ihlali olarak kınamış, Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü desteklemiş ve NATO'nun Doğu Kanadında yürütülen caydırıcılık önlemlerine katkı sağlamıştır (NATO, 2025). 2025 itibarıyla Türkiye'nin savunma harcamalarının GSYİH'nin yaklaşık %2'si seviyesine ulaştığı ve NATO'nun %2 hedefini karşıladığı, böylece ittifak içindeki yük paylaşımına daha güçlü katkı sunduğu belirtilmektedir (Ekonomim, 2025). Ayrıca, Ukrayna'ya insansız hava araçları (SİHA) ve askeri teçhizat desteği sağlayarak ittifak dayanışmasını sürdürürken, aynı anda bağımsız dış politika manevra alanını da korumuştur.

5.2. Rusya ile İlişkiler (Ekonomi, Enerji, Savunma)

Türkiye-Rusya ilişkileri, karşılıklı bağımlılık ve rekabetin iç içe geçtiği "karmaşık karşılıklı bağımlılık" (complex interdependence) örneğidir. Enerji alanında Rusya, Türkiye'nin doğal gaz ithalatının önemli bir kısmını karşılarsa da 2025 itibarıyla bu oran düşmüş; LNG kaynaklarının çeşitlendirilmesiyle enerji bağımlılığı azalmıştır (Reuters, 2025a). Akkuyu Nükleer Santrali gibi büyük ölçekli projeler sürerken, ticaret hacmi savaş sonrası dönemde dalgalı bir seyir izlemiş; 2024-2025 döneminde Türkiye-Rusya ticaret hacminin farklı kaynaklara göre yaklaşık 30-45 milyar dolar aralığında seyrettiği belirtilmektedir (Ticaret Bakanlığı, 2026). Savunma alanında S-400 sistemi ilişkilerde gerilime yol açmış olsa da, Suriye, Kafkasya ve Karadeniz gibi sahalarda "kontrollü işbirliği" anlayışı sürdürülmüştür. Bu tablo, Türkiye'nin Rusya ile ilişkilerini tamamen koparmadan denge siyaseti yürütme kapasitesini yansıtmaktadır.

Türkiye'nin Karadeniz'deki stratejik konumu, 1936 tarihli Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile hukuki bir çerçeveye oturmaktadır. Sözleşme, savaş zamanlarında Türkiye'ye boğazlardan geçiş rejimini düzenleme yetkisi tanımaktadır.

Türkiye, Şubat 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna çatışmasının ardından durumu fiilen "savaş" olarak değerlendirmiş ve Montrö Sözleşmesi'nin 19. maddesi çerçevesinde, savaşan taraflara ait savaş gemilerinin geçişini sınırlayan bir uygulamayı hayata geçirmiştir (AVİM, 2022). Bu karar, Karadeniz'de güç dengesinin korunmasını ve çatışmanın bölgesel tırmanmasını önlemeyi amaçlamıştır (BBC Türkçe, 2022). 2025-2026 itibarıyla bu uygulama sürmekte olup, Montrö rejimi Türkiye'nin bölgesel denge politikasının temel dayanaklarından biri olmaya devam etmektedir.

5.3. Ukrayna Siyaseti ve Savunma İşbirliği

Türkiye, savaş sürecinde Ukrayna'ya Bayraktar TB2 başta olmak üzere çeşitli insansız hava araçları tedarik etmiş, bu sistemler özellikle savaşın ilk safhalarında Ukrayna savunmasında yüksek etkinlik göstermiştir(Baykar Technology, 2025). 2025 itibarıyla Baykar firmasının Ukrayna'da kurmayı planladığı üretim tesisine ilişkin çalışmalar devam etmekte olup, fabrikanın tamamlanması ve ortak üretim süreçlerinin kademeli olarak hayata geçirilmesi öngörülmektedir. Ayrıca Kızılelma gibi yeni nesil insansız muharip hava araçlarının geliştirilmesi, iki ülke arasındaki savunma işbirliğinin uzun vadeli ve stratejik bir boyut kazandığını göstermektedir (Military, 2025).

Türkiye, Ukrayna'ya insani yardımlar sağlamış; sivil tahliyelere, sağlık malzemesi sevkiyatına ve savaş mağdurlarına yönelik destek programlarına öncülük etmiştir. Ankara, savaş boyunca Ukrayna'nın egemenliği ve toprak bütünlüğü konusundaki tutumunu diplomatik platformlarda da sürdürmüştür.

5.4. Rusya ile Diyalogun Sürdürülmesi Enerji ve Ticaret İlişkilerinin Devamı

Türkiye, Batı'nın uyguladığı yaptırımlara katılmayarak Rusya ile ekonomik ve enerji ilişkilerini korumuştur. Ancak 2025 itibarıyla enerji bağımlılığını azaltmak amacıyla LNG ithalatı artırılmış, Azerbaycan, ABD ve Katar gibi alternatif tedarikçilerle uzun vadeli anlaşmalar yapılmıştır(Daily Sabah, 2026).

Ankara, Moskova ile diplomatik temasları sürdürmüş; bu kanallar tahıl koridoru, esir takası ve insani yardım gibi konularda kriz yönetimi için kullanılmıştır. Bu politika, Türkiye'nin "iletişimi koparmayan aktör" imajını pekiştirmiştir.

Hedging stratejisinin özünde yer alan "çift yönlü dengeleme", Türkiye'nin çatışmayı tırmandırmama politikasına da yansımıştır. Ankara, ne Rusya'yı doğrudan karşısına almış ne de Batı ile bağlarını zayıflatmıştır. Bu durum, Türkiye'nin "aktif tarafsızlık" modelini somutlaştırmaktadır.

5.5. NATO ve Batı ile İlişkilerin Dengelenmesi

Türkiye, NATO içindeki yükümlülüklerini yerine getirirken stratejik özerkliğini koruma hedefini sürdürmüştür. Doğu Flank'taki güçlendirmelere katkı sağlamış, Karadeniz güvenliği ve enerji altyapısı konularında NATO istişarelerinde etkin rol oynamıştır. Ankara, Batı yaptırımlarına resmen katılmamış; bu pozisyon, Türkiye'nin arabuluculuk kapasitesini ve ekonomik çıkarlarını koruma amacıyla açıklanmıştır(Carnegie Endowment for International Peace, 2024). Bu tutum, Türkiye'ye Batı-Rusya arasında "köprü ülke" statüsü kazandırmıştır.

5.6.Çok Yönlü Diplomasinin Uygulanması

Türkiye, Ukrayna Savaşı boyunca arabuluculuk girişimlerini dış politika önceliği haline getirmiştir. 2022'de Antalya Diploması Forumu kapsamında Rusya ve Ukrayna dışişleri bakanlarını bir araya getiren Türkiye, kriz diplomatisinin en görünür örneklerinden birini sergilemiştir(Reuters, 2025b). Bunu izleyen İstanbul görüşmeleri (2025'te birden fazla tur gerçekleşmiş), Türkiye'nin tarafsız kolaylaştırıcı ("facilitator") rolünü uluslararası düzeyde pekiştirmiştir(CNN, 2025).

Bugirisimler,hemresmihemgayriresmîdiplomatikhatlarıbirleştiren Track I.5 diploması modelinin örnekleri olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca Türkiye, güven inşası (confidence-building) alanında da aktif olmuş; esir takasları, tahıl koridoru müzakereleri ve insani yardımlar aracılığıyla taraflar arasında sınırlı ama anlamlı güven tesis etmiştir.

Temmuz 2022'de Türkiye'nin öncülüğünde imzalanan Karadeniz Tahıl Girişimi, küresel gıda güvenliğine yönelik bir dönüm noktası olmuştur(United Nations, 2022-2025). İstanbul'da kurulan Ortak Koordinasyon Merkezi, Türkiye, Rusya, Ukrayna ve Birleşmiş Milletler temsilcilerini bir araya getirmiştir. Türkiye, bu yapıda hem coğrafi avantajını hem de diplomatik güvenilirliğini etkin biçimde kullanmıştır.

Anlaşma süresince yaklaşık 33 milyon ton tahıl ihracatı gerçekleştirilmiş; küresel fiyat artışlarının etkisi azaltılmıştır. Anlaşmanın 2023'te sona ermesine rağmen, Türkiye diplomatik çabalara devam etmektedir.

Bu süreç, Türkiye'yi "gıda güvenliği diplomasisi" alanında küresel düzeyde etkili bir aktör haline getirmiştir. Avrupa Birliği, Türkiye'nin bu rolünü "Avrupa güvenliğine stratejik katkı" olarak değerlendirmiştir(United Nations, 2023).

Türkiye, savaş sürecinde birçok esir takasına ev sahipliği yaparak insani diploması alanında öncü bir rol üstlenmiştir. 2022 Eylül'ünde gerçekleştirilen ilk büyük çaplı takas anlaşmasında Türkiye'nin koordinasyonu belirleyici olmuştur (AP News, 2025). 2025-2026 yıllarında da benzer müzakereler (İstanbul görüşmeleri kapsamında) sürmekte; bu diplomatik çabalar Türkiye'nin "insani realizm" olarak tanımlanabilecek dış politika yaklaşımını güçlendirmektedir(Al Jazeera, 2025a).

Birleşmiş Milletler ve uluslararası medya, Türkiye'nin bu çabalarını savaşın insani maliyetini azaltan nadir başarı örneklerinden biri olarak değerlendirmektedir.

Türkiye, enerji diplomasisini bölgesel istikrarın temel unsuru olarak kullanmaktadır. Karadeniz'de enerji altyapısının korunması ve Rusya'ya bağımlılığın azaltılması Ankara'nın öncelikli hedefleri arasındadır. TürkAkım ve TANAP projeleri sürdürülürken, Doğu Akdeniz ve Hazar kaynaklarının Avrupa'ya taşınmasına yönelik girişimler Türkiye'yi

Avrupa enerji güvenliğinin merkez ülkesi konumuna taşımıştır.

2025 itibarıyla yenilenebilir enerji kapasitesini artıran Türkiye, “enerji geçiş diplomasisi” kavramını pratiğe dönüştürmektedir. Bu politika, hem Avrupa’nın yeşil enerji stratejisiyle uyumlu hem de hedging stratejisinin ekonomik dayanağıdır. Enerji diplomasisi, Türkiye’nin çok yönlü dış politikasının jeopolitik sürdürülebilirliğini güçlendiren temel araçlardan biri haline gelmiştir.

6.TÜRKİYE’NİN STRATEJİSİNİN AVRUPA GÜVENLİĞİNE KATKILARI VE SINIRLILIKLARI

Türkiye’nin Ukrayna Savaşı sürecinde izlediği hedging stratejisi, Karadeniz havzasında çatışmanın coğrafi ve stratejik genişlemesini önleme bakımından önemli bir tampon işlevi görmüştür. Montrö Boğazlar Sözleşmesi’nin titizlikle uygulanması, Rus savaş gemilerinin Karadeniz’e girişini sınırlamış; böylece bölgesel güç dengesinin korunmasına katkı sağlamıştır(Atlantic Council, 2025a). Bu durum, Avrupa’nın doğu sınırlarında olası hibrit tehditlerin azalmasına dolaylı bir etki yaratmıştır.

Analitik açıdan değerlendirildiğinde Türkiye, jeostratejik konumunu etkin biçimde “leverage” ederek Rusya’nın deniz hakimiyet kapasitesini sınırlandırmış; NATO’nun Doğu Kanadı caydırıcılık stratejisini tamamlamıştır. Ukrayna’nın saldırıları sonucu Karadeniz’deki Rus filosu önemli kayıplar vermiş ve büyük ölçüde geri çekilmek zorunda kalmıştır(USNI Proceedings, 2025). Bu durum, Güney Gaz Koridoru gibi Avrupa enerji hatlarının güvenliğini artırmıştır.

6.1. Diplomatik Kanalları Açık Tutma

Türkiye’nin çok yönlü diplomasisi, savaş boyunca taraflar arasında iletişim hatlarını açık tutarak Avrupa güvenliği açısından alternatif bir diplomatik kanal işlevi görmüştür. 2025’te İstanbul’da gerçekleştirilen birden fazla tur doğrudan görüşme, esir takasları ve sınırlı ateşkes tartışmalarına katkı vermiştir(Reuters, 2025b). Bu süreç, Avrupa Birliği’nin yaptırım merkezli yaklaşımını tamamlayıcı niteliktedir; Rusya’nın diplomatik izolasyonunu yumuşatarak olası müzakere zemini yaratmıştır(Al Jazeera, 2025b).

İnsani boyut bakımından, Türkiye’nin arabuluculuğu Avrupa’daki mülteci akımlarını sınırlamış; bu, Avrupa güvenliğinin sosyal boyutuna da katkı sağlamıştır. Buna rağmen, tarafların uzlaşmaz pozisyonları nedeniyle kalıcı barışın tesisinde beklenen ivme yaratılamamıştır. Türkiye’nin bu yaklaşımı Avrupa güvenlik mimarisi içinde diplomatik çeşitliliği artırmıştır.

6.2. Küresel Gıda Kriziyle Mücadeledeki Rolü

Türkiye’nin 2022’de öncülüğünde imzalanan Karadeniz Tahıl Girişimi, küresel gıda tedarik zincirlerini istikrara kavuşturarak Avrupa’nın ekonomik güvenliğine doğrudan katkı sunmuştur(United

Nations, 2022-2025). Girişim kapsamında yaklaşık 33 milyon ton tahılın ihracatı sağlanmış, küresel gıda fiyatlarının düşmesine katkı yapmıştır(Council of the European Union, 2026).Bu durum, Türkiye'nin hedging stratejisinin jeoekonomik boyutunu güçlendirmiştir; zira Ankara, Rusya ile ekonomik ilişkilerini sürdürürken aynı anda Batı'ya insani ve ekonomik fayda sunmuştur.

Girişimin 2023'te sona ermesine rağmen Türkiye'nin diplomatik çabaları, Türkiye'yi "küresel gıda diplomasisi" alanında önemli bir aktör haline getirmiştir. Rusya'nın anlaşmadan çekilme riski sürdürülebilirliği tehdit etmektedir. Bu çerçevede Türkiye'nin rolü, Avrupa'nın stratejik özerklik arayışında karma denge diplomasisi örneği sunmaktadır.

6.3. NATO İçinde Farklı Bir Perspektif Sunma

Türkiye, NATO içinde Rusya ile diyalog kapasitesini sürdürerek ittifaka çeşitlendirici bir stratejik perspektif kazandırmıştır. Ukrayna'ya SİHA tedarikiyle askeri katkı sağlarken, savunma harcamalarını GSYİH'nin %2'nin üzerine çıkararak NATO hedeflerini karşılamıştır(NATO, 2025). Bu durum, ittifakın Rusya politikasında esneklik yaratmış; Avrupa'nın doğu koridorlarında altyapı ve enerji güvenliğini güçlendirmiştir(Atlantic Council, 2025b).

Türkiye'nin bu bağımsız tutumu, ittifak içi karar alma süreçlerinde bazen gerilim yaratmaktadır. Türkiye'nin "farklılaşan" güvenlik vizyonu NATO'nun kolektif caydırıcılığını hem güçlendiren hem de esneten bir etki yaratmıştır.

6.4.Sınırlılıkları ve Zorlukları

Türkiye'nin Rusya ile ekonomik ilişkilerini sürdürmesi ve Batı yaptırımlarına katılmaması, NATO ve AB içinde güvenilirlik algısını zayıflatmaktadır. 2025'te Rus petrol ve gaz ithalatının devamı, Batı yaptırımlarının etkinliğini azaltmış; bu durum Avrupa'da "stratejik ambivalans" eleştirilerine neden olmuştur(Reuters, 2025c). Bu, hedging'in fırsat maliyeti boyutunu açığa çıkarır: Türkiye'nin stratejik özerklik arayışı, ittifak içi dayanışmayı zayıflatmakta ve Avrupa'nın kolektif savunma kapasitesini sınırlandırmaktadır(Carnegie Endowment for International Peace, 2025).

Hükümetin pragmatik politikası Batı'da güvensizlik yaratmakta; bu da Türkiye'nin NATO içindeki karar alma etkisini orta vadede azaltma riski taşımaktadır.

Türkiye'nin Rusya ile karşılıklı bağımlılığı, hedging stratejisinin en kırılgan yönünü oluşturmaktadır. Doğal gaz ithalatının yaklaşık %37-40'ı Rusya'dan sağlanmakta; Akkuyu Nükleer Santrali gibi stratejik projeler devam etmektedir(Reuters, 2025c). Her ne kadar 2025 itibarıyla LNG çeşitlendirmesi bu bağımlılığı azaltmış olsa da, Rusya'nın enerji kartını "jeopolitik kaldıraç" olarak kullanma potansiyeli sürmektedir(Nordic Monitor, 2025).

Bu durum, Türkiye'nin ekonomik çıkarlarını koruma çabasının Avrupa'nın enerji güvenliğiyle zaman zaman çelişmesine yol açmaktadır. Olası bir barış anlaşmasında Rusya'nın avantajlı konuma geçmesi, Karadeniz dengesini bozarak Avrupa enerji güvenliği için yeni riskler yaratabilir.

Hedging stratejisi kısa vadede pragmatik başarılar getirirse de, uzun vadede sürdürülebilirlik sorunu ile karşı karşıyadır. 2025 itibarıyla derinleşen ABD-Rusya rekabeti Türkiye'nin "stratejik belirsizlik" alanını daraltmış; Ankara'nın manevra kabiliyeti azalmıştır (Turkey Recap, 2025). Bu durum, hedging'in bir geçiş stratejisi olabileceğini ve kalıcı güvenlik doktrini oluşturmadığını göstermektedir (Carnegie Endowment for International Peace, 2024).

2026 görünümünde bölgesel risklerin artması, Türkiye'nin çok yönlü diplomasisini zorlayabilir. Dolayısıyla, stratejinin başarısı Türkiye'nin NATO ile entegrasyon düzeyine, enerji çeşitlendirme politikalarına ve Avrupa ile stratejik uyumuna bağlı olacaktır.

SONUÇ

Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'ya yönelik başlattığı tam ölçekli askeri işgal, Soğuk Savaş sonrası dönemde Avrupa güvenlik mimarisinin dayandığı normatif, kurumsal ve stratejik varsayımları derinden sarsmıştır. Bu saldırı, yalnızca iki devlet arasındaki konvansiyonel bir savaş olmanın ötesinde; güç kullanma yasağı, egemenlik ve toprak bütünlüğü ilkeleri gibi liberal uluslararası düzenin temel normlarını doğrudan hedef almış ve Avrupa güvenliğini yeniden askerileştiren yapısal bir kırılmaya yol açmıştır. Savaşın uzamasıyla birlikte Avrupa'da "barış temettüsü" döneminin sona erdiği, bunun yerini savunma harcamalarının arttığı, caydırıcılık ve kolektif savunma önceliklerinin yeniden merkezî hâle geldiği bir güvenlik paradigmasına bıraktığı görülmektedir. NATO'nun Doğu Kanad'ında güçlendirilmiş ileri konuşlanma politikaları, Avrupa Birliği'nin stratejik özerklik ve direnç (resilience) odaklı güvenlik anlayışı ve enerji ile gıda güvenliğinin güvenlik gündeminin ayrılmaz parçaları hâline gelmesi, bu paradigmatic dönüşümün temel göstergeleridir.

Bu yapısal dönüşüm sürecinde Türkiye, jeopolitik konumu, NATO üyeliği ve Avrasya'daki çok katmanlı ilişkileri sayesinde Avrupa güvenliğinin yalnızca çevresel bir unsuru değil, doğrudan şekillendirici aktörlerinden biri olarak öne çıkmıştır. Çalışmanın temel iddiası ve ulaştığı ana sonuç, Türkiye'nin Ukrayna Savaşı boyunca izlediği hedging stratejisinin ve çok yönlü diplomasi pratiklerinin, Avrupa güvenliği açısından istikrar üretici ve dengeleyici bir işlev gördüğüdür. Ankara'nın benimsediği bu strateji, klasik dengeleme (balancing) veya eklemelenme (bandwagoning) modellerinin ötesinde, belirsizlik koşullarında riskleri yaymayı, stratejik özerkliği korumayı ve aynı anda birden fazla aktörle etkileşim içinde kalmayı mümkün kılan karma bir dış politika davranış modeli sunmaktadır.

Türkiye'nin Ukrayna Savaşı'ndaki konumu, orta güçlerin büyük güç rekabeti ortamında pasif veya edilgen aktörler olmak zorunda olmadığını açık biçimde göstermektedir. Ankara, bir yandan NATO üyesi olarak Ukrayna'nın egemenliği ve toprak bütünlüğünü desteklemiş, savunma sanayii iş birliği ve insani yardımlar yoluyla Batı ittifakıyla uyumunu sürdürmüştür; diğer yandan Rusya ile enerji, ticaret ve diplomatik ilişkilerini tamamen koparmaktan kaçınarak iletişim kanallarını açık tutmuştur. Bu yaklaşım, Türkiye'nin çatışmanın tarafı olmadan, çatışmayı yöneten ve sınırlayan bir aktör olarak konumlanmasına imkân tanımıştır. Bu durum, hedging stratejisinin pratikte nasıl işlediğine dair güçlü bir ampirik örnek sunmaktadır.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin savaşın ilk günlerinden itibaren tutarlı ve hukuki bir çerçevede uygulanması, Türkiye'nin Karadeniz güvenliğindeki merkezi rolünü pekiştirmiştir. Boğazların savaşan taraflara kapatılması, Karadeniz'in doğrudan NATO-Rusya çatışma alanına dönüşmesini engellemiş ve bölgesel tırmanma riskini azaltmıştır. Bu bağlamda Montrö rejimi, yalnızca Türkiye'nin ulusal çıkarlarını koruyan bir araç değil, aynı zamanda Avrupa güvenliğinin bölgesel istikrar sütunlarından biri olarak işlev görmüştür. Türkiye'nin bu süreçte sergilediği tutum, askeri dengeleme ile diplomatik itidalin birlikte yürütülebileceğini göstermiştir.

Çok yönlü diplomasi perspektifinden bakıldığında, Türkiye'nin arabuluculuk ve kolaylaştırıcılık girişimleri, savaşın en somut ve etkili diplomatik sonuçlarını üretmiştir. Antalya Diploması Forumu kapsamında gerçekleştirilen üst düzey temaslar, İstanbul'da düzenlenen müzakere turları, esir takasları ve özellikle Karadeniz Tahıl Girişimi, Türkiye'nin resmi (Track I) ve yarı-resmi (Track I.5) diplomasi kanallarını eş zamanlı kullanabildiğini ortaya koymuştur. Tahıl Koridoru Anlaşması, küresel gıda güvenliği üzerindeki baskıyı azaltmış; Afrika ve Orta Doğu başta olmak üzere kırılgan bölgelerde istikrarsızlığın derinleşmesini önlemiştir. Bu girişim, Türkiye'nin yalnızca bölgesel değil, küresel ölçekte "yapıcı güç" kapasitesine sahip olduğunu göstermiştir.

Her ne kadar Tahıl Koridoru Anlaşması 2023 yılında Rusya'nın çekilmesiyle sona ermiş olsa da, bu durum Türkiye'nin diplomatik rolünü geçersiz kılmamış; aksine büyük güç rekabetinin sert doğasını ve arabuluculuğun yapısal sınırlarını görünür kılmıştır. Türkiye'nin 2025 ve 2026 yıllarında İstanbul merkezli yeni diyalog girişimlerini sürdürmesi, Ankara'nın kriz diplomasisini dönemsel değil, süreklilik arz eden bir dış politika aracı olarak benimsediğini göstermektedir. Bu yönüyle Türkiye'nin çok yönlü diplomasi pratiği, geçici bir taktik değil, kurumsallaşmış bir dış politika refleksi niteliği taşımaktadır.

Enerji güvenliği alanında da Türkiye'nin hedging stratejisi Avrupa güvenliğiyle doğrudan kesişmiştir. Rusya'nın enerji kaynaklarını jeopolitik bir araç olarak kullanması, Avrupa'yı tedarik

çeşitlendirmesine zorlamış; bu süreçte Türkiye, TANAP, TürkAkım ve LNG altyapıları sayesinde enerji geçiş ve dağıtım merkezi konumunu güçlendirmiştir. Ankara'nın enerji diplomasisi, bir yandan Rusya ile ekonomik ilişkileri sürdürürken diğer yandan Avrupa'nın enerji arz güvenliğine katkı sunmuş; böylece enerji alanı, Türkiye'nin dengeleyici rolünün somutlaştığı başlıca alanlardan biri hâline gelmiştir. Bu durum, güvenliğin yalnızca askeri değil, ekonomik ve jeoekonomik boyutlarının da dış politika analizine dâhil edilmesi gerektiğini bir kez daha teyit etmektedir.

Bu çalışmanın teorik katkılarından biri, hedging stratejisinin yalnızca büyük güçler arası rekabet bağlamında değil, Avrupa güvenliği gibi kurumsallaşmış ve normatif yönü güçlü bir güvenlik alanında da işlevsel olabileceğini göstermesidir. Türkiye örneği, hedging'in sadece belirsizlikten kaçınma değil, aynı zamanda belirsizliği yönetme ve hatta belirli ölçüde dönüştürme kapasitesine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ankara'nın izlediği politika, orta güçlerin uluslararası sistemde edilgen değil, kurucu ve yönlendirici roller üstlenebileceğine dair literatüre önemli bir ampirik katkı sunmaktadır.

Sonuç olarak, Ukrayna Savaşı Avrupa güvenliğini daha sert, daha askerî ve daha kutuplaşmış bir yapıya doğru iterken, Türkiye'nin benimsediği hedging stratejisi ve çok yönlü diplomasi, bu sertleşmiş ortamda dengeleyici ve istikrar üretici bir işlev görmüştür. Türkiye, ne tam anlamıyla tarafsız ne de koşulsuz biçimde bir blok siyasetine eklemlenen bir aktör olarak konumlanmış; bunun yerine stratejik özerkliği esas alan, riskleri minimize eden ve fırsatları çoğaltan bütüncül bir dış politika modeli geliştirmiştir. Bu model, Avrupa güvenliğinin geleceğinde orta güçlerin rolüne ilişkin mevcut varsayımları sorgulamakta ve uluslararası ilişkiler literatürüne hem kuramsal hem de ampirik düzeyde yeni açılımlar sunmaktadır.

Bu bağlamda Türkiye'nin Ukrayna Savaşı'ndaki deneyimi, yalnızca mevcut krizin analizine değil; çok kutuplu bir uluslararası sistemde orta güçlerin nasıl hareket edebileceğine dair daha geniş bir teorik tartışmaya da katkı sağlamaktadır. Avrupa güvenliğinin yeniden tanımlandığı bu dönemde, Türkiye'nin izlediği yol, çatışma ve ittifak ikiliğinin ötesinde, esnek, çok katmanlı ve pragmatik dış politika modellerinin giderek daha fazla önem kazanacağını göstermektedir.

Finansal Destek ve Teşekkür / Grant Support and Acknowledgement	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması / Conflict of Interest	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir. / The author has no conflict of interest to declare.

KAYNAKÇA

- Al Jazeera. (2025, July 23). *Russia and Ukraine discuss more prisoner exchanges at Istanbul talks*. <https://www.aljazeera.com/news/2025/7/23/russia-set-for-ukraine-talks-in-turkiye-says-progress-will-be-difficult>
- Al Jazeera. (2025, June 2). *Russia and Ukraine agree to prisoner swap but peace talks stall in Istanbul*. <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/2/russia-and-ukraine-agree-to-prisoner-swap-but-peace-talks-stall-in-istanbul>
- Al Jazeera. (2025, May 16). *Istanbul talks highlight Türkiye's balancing act between Russia and Ukraine*. <https://www.aljazeera.com/news/2025/5/16/istanbul-talks-highlight-turkiyes-balancing-act-between-russia-and-ukraine>
- Anadolu Ajansı. (2023, August 16). *Arap Birliği ile Ukrayna, Tahıl Koridoru Anlaşması'nın yenilenmesinin önemi üzerine görüştü*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/arap-birligi-ile-ukrayna-tahil-koridoru-anlasmasin-in-onemini-gorustu/2969045>
- AP News. (2025). *Ukraine-Russia prisoner exchanges mediated by Türkiye*.
- Atlantic Council. (2025, July 14). *To help bring lasting peace to Ukraine, Turkey should enhance its cooperation on Black Sea security*. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/turkeysource/to-help-bring-lasting-peace-to-ukraine-turkey-should-enhance-its-cooperation-on-black-sea-security/>
- Atlantic Council. (2025, October 9). *How energy and trade are redefining US-Turkey regional cooperation*. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/turkeysource/how-energy-and-trade-are-redefining-us-turkey-regional-cooperation/>
- AVİM. (2022). *Ukrayna krizi bağlamında Montrö Boğazlar Sözleşmesi*. <https://avim.org.tr/public/images/uploads/files/fatih%2520do%25CC%2588nmez.pdf>
- Bal, D. (2024, August 1-15). *AB gündemi: AB'nin Ukrayna'ya desteğinde yeni aşama: Döndürülmüş Rus varlıkları Ukrayna'ya veriliyor*. İKV E-Bülten. https://bulten.ikv.org.tr/?ust_id=14167&id=14171
- Barrinha, A. ve Kutlay, M. (2023). *The new geopolitics of energy: Turkey's Black Sea pivot*. *Mediterranean Politics*, 28(5), 712-734.
- Baykar Technology. (2025). *Bayraktar TB2*. <https://www.baykartech.com/en/uav/bayraktar-tb2/>
- BBC Türkçe. (2022, March 1). *Montrö Boğazlar Sözleşmesi: Türkiye'nin hamlesi ne anlama geliyor*. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-60571805>
- Carnegie Endowment for International Peace. (2024, October 15; güncellenmiş 2025). *Understanding Türkiye's entanglement with Russia*. <https://carnegieendowment.org/research/2024/10/understanding-turkiyes-entanglement-with-russia?lang=en>
- Carnegie Endowment for International Peace. (2025, November 27). *Turkey stakes its claim in the Ukraine peace process*. <https://carnegieendowment.org/europe/strategieurope/2025/11/turkey-stakes-its-claim-in-the-ukraine-peace-process?lang=en>
- Carnegie Endowment for International Peace. (2026). *Strategic Europe*. <https://carnegieendowment.org/europe/strategic-europe?lang=en¢er=europe>
- Ciaramella, E. ve Green, E. (2025, February). *Ukraine, NATO, and war termination*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/report/ukraine-nato-and-war-termination>
- CNN. (2025, June 2). *Russia and Ukraine quickly end their latest round of direct peace talks in Istanbul*.
- Council of the European Union. (2025). *Packages of sanctions against Russia*.
- Council of the European Union. (2026, January 8). *Ukrainian grain exports explained*.

<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/ukrainian-grain-exports-explained/>

Council of the European Union ve European Parliament. (2025). *Agreement on phase-out of Russian gas and LNG imports*.

Council on Foreign Relations, Carnegie Endowment for International Peace ve Chatham House. (2025–2026). *Global consequences of Russia's war in Ukraine*.

Daily Sabah. (2026, January 2). *Türkiye looks to build on energy breakthroughs in 2026*. <https://www.dailysabah.com/business/energy/turkiye-looks-to-build-on-energy-breakthroughs-in-2026>

Diamond, L. ve McDonald, J. W. (1996). *Multi-track diplomacy: A systems approach to peace* (3. Baskı). Kumarian Press.

Donduran, C. (2023, January 17). *Türk dış politikasının dönüşen güvenlik yaklaşımı: NATO ve Rusya karşısında risk dengeleme (hedging) stratejisi ve sonuçları*. Aperta.

Donduran, C. (2025). *Hedging as a security strategy for restrained middle powers: Türkiye örneği*. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 51–67. <https://doi.org/10.14782/marmarasbd.1544083>

Ekonomim. (2025, August 27). *NATO ülkeleri ilk kez savunma harcaması hedefini tutturdu*. <https://www.ekonomim.com/sektorler/savunma-sanayi/nato-ulkeleri-ilk-kez-savunma-harcamasi-hedefini-tutturdu-haberi-839737>

European Commission. (2025). *REPowerEU: Affordable, secure and sustainable energy for Europe*.

European Council. (2025). *EU restrictive measures against Russia over Ukraine (since 2014)*.

European Court of Human Rights. (2024–2025). *Ukraine and the Netherlands v. Russia* (Grand Chamber judgments nos. 8019/16, 43800/14, 28525/20).

European Defence Agency. (2025). *Coordinated annual review on defence (CARD) report 2025*.

Evans, M. (2025). *How the European Union failed to prevent the Ukraine conflict*. *Public Humanities*. <https://doi.org/10.1017/pub.2025.45>

Food and Agriculture Organization. (2025). *The impact of the Russia-Ukraine conflict on global food security*.

Goh, E. (2006). *Great powers and Southeast Asian regional security: Hedging strategies in a unipolar world*. Routledge.

Goh, E. (2006). *Understanding “hedging” in Asia-Pacific security* (PacNet No. 43). <http://www.csis.org/media/isis/pubs/pac0643.pdf>

Gökçe, A. F. ve Çiçek, M. Ş. (2025). *Rusya-Ukrayna savaşında Türkiye'nin denge politikası*. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 27(48), 579–593. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.1520417>

Hill, F. ve Stent, A. (2022). *The world Putin wants: How distorted perceptions feed Russian aggression*. *Foreign Affairs*, 101(5), 108–122.

Institute for the Study of War. (2025–2026). *Russian offensive campaign assessment*. <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment>

Institute for the Study of War. (2026, January). *Russian offensive campaign assessment: January 2026*. <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-january-2026>

International Criminal Court. (2023–2025). *Situation in Ukraine: ICC judges issue arrest warrants for alleged war crimes*. <https://www.icc-cpi.int/ukraine>

- International Energy Agency. (2025-2026). *Russia's war on Ukraine – Energy topics*.
- Koga, K. (2018). *The concept of "hedging" revisited: The case of Japan's foreign policy strategy in East Asia's power shift*. *International Studies Review*, 20(4).
- Kuik, C. C. (2008). *The essence of hedging: Malaysia and Singapore's response to a rising China*. *Contemporary Southeast Asia*, 30(2).
- Kutlay, M. ve Öniş, Z. (2021). *Turkish foreign policy in a post-Western order: Strategic autonomy or new forms of dependence?* *International Affairs*, 97(4), 1085-1104. <https://doi.org/10.1093/ia/iiaab071>
- Martill, B. (2024). *Return to Europe? Institutional choice, outsider status, and Britain's response to the Ukraine war*. *The British Journal of Politics and International Relations*. <https://doi.org/10.1177/13691481241291431>
- McDonald, J. W. (2012). *The institute for multi-track diplomacy*. *Journal of Conflictology*, 3(2), 66-70. <http://journal-of-conflictology.uoc.edu/index.php/journal-of-conflictology/article/view/vol3iss2-mcdonald>
- Militarnyi. (2025). *Baykar set to complete drone factory in Ukraine by August 2025*. <https://militarnyi.com/en/news/baykar-set-to-complete-drone-factory-in-ukraine-by-august-2025/>
- Nan, S. A. ve Mulvihill, M. (2005). *Theories of conflict resolution and multi-track diplomacy*. M. Deutsch, P. T. Coleman ve E. C. Marcus (Ed.), *Handbook of conflict resolution* (s. 445-462) içinde. Jossey-Bass.
- NATO. (2022, February 25). *Statement by NATO heads of state and government on Russia's attack on Ukraine*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_192489.htm
- NATO. (2023-2024). *Vilnius Summit communiqué and Washington Summit declaration*.
- NATO. (2025). *Defence expenditure of NATO countries (2014-2025)*. NATO Public Diplomacy Division. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2025/pdf/def-exp-2025-en.pdf
- NATO. (2025). *NATO's support to Ukraine: NSATU and PURL updates*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_192648.htm
- Nordic Monitor. (2025, November 4). *Turkey tries to reduce reliance on Russia while Erdogan seeks stronger ties with the West*. <https://nordicmonitor.com/2025/11/turkey-tries-to-reduce-reliance-on-russia-while-erdogan-seeks-stronger-ties-with-the-west-for-political-future/>
- Öniş, Z. ve Kutlay, M. (2020). *The new age of hybridity and clash of norms: China, BRICS, and challenges to global governance*. *Third World Quarterly*, 41(9), 1499-1517.
- Özlük, E. (2017). *Dengeleme mi peşine takılmak mı?: Dış politika stratejilerini yeniden düşünmek*. *Akademik Bakış*, 10(20), 221-263.
- Onis, Z. ve Uluyol, M. (2025). *Middle powers between the West and the "Rest": Turkey during the Russian war on Ukraine*. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 22(86). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uidergisi/issue/92345/1667320>
- Paralı, Z. ve Demirkıran, Ö. (2023). *Türk dış politikasındaki karar alma süreci: Poliheuristik teori ve Rusya-Ukrayna savaşı*. *Yönetim ve Ekonomi*. <https://doi.org/10.18657/yonveek.1373940>
- Pierini, M. (2024, February 15). *Turkey's delicate balancing act in the Russia-Ukraine war*. Carnegie Europe. <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/turkeys-delicate-balancing-act-russia-ukraine-war>
- Putin, V. (2022, February 24). *Address by the President of the Russian Federation*. Kremlin.ru. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67843>
- Reuters. (2025, May 17). *Istanbul peace talks lay bare chasm between Ukraine and Russia*. <https://www.reuters.com/world/europe/istanbul-peace-talks-laid-bare-chasm->

between-ukraine-russia-2025-05-17/

- Reuters. (2025, November 3). *Turkey buys more non-Russian oil after latest Western sanctions*. <https://www.reuters.com/business/energy/turkey-buys-more-non-russian-oil-after-latest-western-sanctions-sources-say-2025-11-02/>
- Reuters. (2025, October 8). *Turkey's gas shift threatens Russia and Iran's last big European market*. <https://www.reuters.com/business/energy/turkeys-gas-shift-threatens-russia-irans-last-big-european-market-2025-10-08/>
- Salman, M. (2017). *Strategic hedging and unipolarity's demise: The case of China's strategic hedging*. *Asian Politics and Policy*, 9(3), 354–377.
- Simön, E. (2022, March 2). *The Russian invasion of Ukraine and Hungary's continuing dance between East and West*. Nottingham Trent University Blog. <https://www.ntu.ac.uk/about-us/news/news-articles/2022/03/expert-blog-the-russian-invasion-of-ukraine-and-hungarys-continuing-dance-between-east-and-west>
- Taylör, P. (2024, June 27). *How effective has NATO been in Ukraine?* European Policy Centre. <https://www.epc.eu/en/publications/-How-effective-has-NATO-been-in-Ukraine-5c1e08>
- Ticaret Bakanlığı. (2026, January). *Dış ticaret veri bülteni: Aralık 2025*.
- Tol, G. ve Ülgen, S. (2025). *Turkey's mediation efforts in the Russia-Ukraine war: Opportunities and limits*. Carnegie Endowment for International Peace. <https://carnegieendowment.org/research/2025/mediation-turkey-russia-ukraine>
- Turkey Recap. (2025, December 22). *Op-ed: Hedging defined Turkish foreign policy in 2025. Next year could be different*. <https://www.turkeyrecap.com/p/op-ed-hedging-defined-turkish-foreign>
- United Nations. (2022–2025). *Black Sea Grain Initiative*. <https://www.un.org/en/black-sea-grain-initiative>
- United Nations General Assembly. (2022, March 2). *Resolution ES-11/1: Aggression against Ukraine (A/RES/ES-11/1)*.
- USNI Proceedings. (2025, September). *Russia's Black Sea failures are lessons for the South China Sea*. <https://www.usni.org/magazines/proceedings/2025/september/russias-black-sea-failures-are-lessons-south-china-sea>
- Wehrenfennig, D. (2008). *Multi-track diplomacy and human security*. *Human Security Journal*, 7, 64–78.
- Zhao, S. ve Qi, X. (2016). *Hedging and geostrategic balance of East Asian countries toward China*. *Journal of Contemporary China*. <https://doi.org/10.1080/10670564.2015.1132684>
- Zineb Riboua. (2025, March 24). *Understanding Turkey's role in the Russia-Ukraine war*. Hudson Institute. <https://www.hudson.org/security-alliances/understanding-turkeys-role-russia-ukraine-war-zineb-riboua>
- Zsirós, S. (2025, June 23). *Hungary and Slovakia set to block EU's fresh Russia sanction package*. Euronews. <https://www.euronews.com/my-europe/2025/06/23/hungary-and-slovakia-set-to-block-eus-fresh-russia-sanction-package>

Extended Abstract

Introduction

The large-scale military invasion launched by the Russian Federation against Ukraine on 24 February 2022 has constituted one of the most profound ruptures in the European security architecture since the end of the Cold War. Beyond reshaping military balances in Eastern Europe, the war has brought to the forefront a multidimensional understanding of security encompassing energy security, food supply chains, economic resilience, and normative order. While NATO has re-centered its doctrine on collective defense and deterrence, the European Union has accelerated its transformation in the areas of strategic autonomy, defense integration, and energy diversification. This evolving security environment has intensified great power competition while simultaneously redefining the strategic maneuvering space of middle powers.

In this context, Türkiye has emerged as a particularly notable middle power due to the distinctive policy set it has pursued throughout the Russia-Ukraine War. As a NATO member state, Türkiye has maintained its support for Ukraine's sovereignty and territorial integrity, engaged in defense cooperation, and fulfilled its alliance commitments. At the same time, Ankara has deliberately refrained from fully severing economic, energy, and diplomatic ties with Russia and has avoided comprehensive alignment with Western sanctions regimes. This dual and seemingly contradictory posture reflects Türkiye's adoption of a hedging strategy aimed at minimizing risks and preserving strategic autonomy under conditions of uncertainty.

The concept of hedging transcends the traditional dichotomy between balancing and bandwagoning strategies. In the theoretical literature pioneered by scholars such as Evelyn Goh and Kuik Cheng-Chwee, hedging is understood not as indecision or passivity, but as a calculated, multidimensional, and flexible security strategy employed by states facing uncertainty regarding the intentions and trajectories of major powers. For middle powers in particular, hedging offers a means of diversifying policy options while avoiding irreversible commitments in an increasingly fragmented international system.

Türkiye's foreign policy practice during the Russia-Ukraine War further demonstrates that hedging has been complemented by multi-track diplomacy. Going beyond traditional state-centric diplomacy, this approach encompasses mediation efforts, humanitarian diplomacy, energy diplomacy, trade relations, and confidence-building measures. Türkiye's implementation of the Montreux Convention, its hosting of negotiation efforts in Istanbul and Antalya, its facilitation of the Black Sea Grain Initiative, and its role in prisoner exchanges exemplify this multilayered diplomatic strategy.

This study aims to analyze Türkiye's hedging strategy and multi-track diplomatic practices during the Russia-Ukraine War and to assess their implications for European security. The central argument advanced is that Türkiye's approach does not fundamentally challenge the European security order; rather, it performs a complementary and de-escalatory function under conditions of heightened polarization. The Turkish case offers an important empirical illustration of how middle powers can act as autonomous and functional actors in a fragmented international environment.

Methodology

This study employs a qualitative research design that integrates foreign policy analysis with international relations theory. The theoretical foundation of the research is grounded primarily in the hedging literature, particularly the works of Evelyn Goh and Kuik Cheng-Chwee, which conceptualize hedging as a risk-

management strategy adopted by middle powers under conditions of uncertainty and power asymmetry. In addition, the framework of multi-track diplomacy, developed by Diamond and McDonald, is utilized to analyze Türkiye's diplomatic practices beyond formal interstate interactions.

Methodologically, the study applies process tracing to examine how Türkiye's strategic preferences have evolved over time and how these preferences have translated into concrete policy outcomes. Primary sources include official statements by Turkish authorities, NATO and European Union documents, international legal texts such as the Montreux Convention, and United Nations resolutions and reports. Secondary sources consist of peer-reviewed academic articles, books, think tank reports, and policy analyses. International media coverage and institutional assessments are employed as supplementary materials to contextualize specific diplomatic initiatives.

The analysis proceeds in three stages. First, the concepts of hedging and multi-track diplomacy are theoretically defined and operationalized. Second, Türkiye's middle power identity is examined in relation to its geopolitical location, alliance commitments, and patterns of economic interdependence. Third, Türkiye's military, diplomatic, economic, and humanitarian policies during the Russia-Ukraine War are analyzed in detail. Finally, the implications of these policies for European security are assessed with particular reference to regional stability, escalation management, energy security, and diplomatic pluralism.

This multi-layered methodological approach enables the study to move beyond reductive categorizations of Türkiye as either "pro-Western" or "pro-Russian" and instead captures the strategic logic underpinning its calibrated ambiguity and flexibility.

Conclusion

The findings of this study indicate that Türkiye's hedging strategy and multi-track diplomacy during the Russia-Ukraine War have played a stabilizing and complementary role within the broader European security environment. The implementation of the Montreux Convention has contributed to limiting military escalation in the Black Sea, demonstrating Türkiye's capacity to shape regional security dynamics through legal and institutional mechanisms. Furthermore, Ankara's ability to maintain diplomatic channels with both Moscow and Kyiv has preserved a rare platform for dialogue amid widespread polarization. Initiatives such as the Black Sea Grain Initiative and prisoner exchanges underscore the importance of addressing security not solely in military terms but also through economic and humanitarian dimensions.

At the same time, the study identifies inherent limitations to the hedging strategy. Türkiye's partial non-alignment with Western sanctions and its continued energy cooperation with Russia have generated distrust and criticism within NATO and the European Union. Energy interdependence remains a structural constraint on Türkiye's strategic autonomy. Moreover, the deepening of great power rivalry may progressively narrow the maneuvering space available to middle powers, thereby challenging the long-term sustainability of hedging strategies.

In conclusion, this study demonstrates that middle powers are not merely passive adaptors within the contemporary European security order but can act as autonomous actors capable of shaping security outcomes under specific conditions. While hedging entails risks and costs, it offers a functional alternative in an international system where rigid alliance alignments increasingly prove insufficient. Türkiye's position during the Russia-Ukraine War provides valuable theoretical and empirical insights into the evolving role of middle powers in European and global security governance.